

RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'ZBEKISTON RIVOJIGA TA'SIRI

Sultonov Suhrob

Talaba, University of World Economy and Diplomacy
Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar fakulteti

E-mail: suhrobsultonov775@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20503187>

Abstract

This article scientifically analyzes the impact of the digital economy on the economic development of Uzbekistan. The study examines the influence of digitalization processes on economic growth, electronic commerce, public administration, employment, investment climate, and the development of modern technologies. In addition, the stages of formation of the digital economy in the country, its advantages, and existing problems are considered. According to the research results, the wide implementation of digital technologies into the economy serves to increase the competitiveness of the state.

Keywords: digital economy, economic development, electronic commerce, innovation, technology, digitalization, investment, economic growth, e-government, artificial intelligence.

Аннотация

В данной статье с научной точки зрения анализируется влияние цифровой экономики на экономическое развитие Узбекистана. В исследовании рассматривается влияние процессов цифровизации на экономический рост, электронную коммерцию, государственное управление, занятость, инвестиционный климат и развитие современных технологий. Также изучены этапы формирования цифровой экономики в стране, её преимущества и существующие проблемы. По результатам исследования установлено, что широкое внедрение цифровых технологий в экономику способствует повышению конкурентоспособности государства.

Ключевые слова: цифровая экономика, экономическое развитие, электронная коммерция, инновация, технология, цифровизация, инвестиция, экономический рост, электронное правительство, искусственный интеллект.

Annotatsiya

Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyotning O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishiga ko'rsatayotgan ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamlashtirish jarayonlarining iqtisodiy o'sish, elektron tijorat, davlat boshqaruvi, bandlik, investitsiya muhiti hamda zamonaviy texnologiyalar rivojiga

ta'siri yoritilgan. Shuningdek, mamlakatda raqamli iqtisodiyotning shakllanish bosqichlari, uning afzalliklari va mavjud muammolari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli texnologiyalarni iqtisodiyotga keng joriy etish davlatning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilishi aniqlangan.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, iqtisodiy rivojlanish, elektron tijorat, innovatsiya, texnologiya, raqamlashtirish, investitsiya, iqtisodiy o'sish, elektron hukumat, sun'iy intellekt.

XXI asrda dunyo iqtisodiyotining eng muhim rivojlanish omillaridan biri raqamli texnologiyalar hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida iqtisodiy tizimlarda tub o'zgarishlar yuz bermoqda. Raqamli iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotning asosiy yo'nalishlaridan biri sifatida davlat boshqaruvi, ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, bank-moliya tizimi va ta'lim sohalariga keng kirib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda iqtisodiyotni raqamlashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi, elektron hukumat tizimining rivojlanishi, onlayn xizmatlar ko'lamining kengayishi hamda IT sohasiga qaratilgan investitsiyalar mamlakat iqtisodiyotining yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qilmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki korrupsiyani kamaytirish, xizmatlar sifatini yaxshilash, yangi ish o'rinlari yaratish va xalqaro bozorlarda raqobatbardoshlikni mustahkamlash imkonini beradi. Shu sababli mazkur mavzuni ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi raqamli iqtisodiyotning O'zbekiston rivojiga ko'rsatayotgan iqtisodiy, ijtimoiy va texnologik ta'sirini tahlil qilishdan iborat.

Tadqiqot davomida tahliliy, qiyosiy, statistik va ilmiy kuzatuv metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, raqamli iqtisodiyot sohasiga oid ilmiy maqolalar, davlat dasturlari, xalqaro tashkilotlar hisobotlari va iqtisodiy statistik ma'lumotlar o'rganildi.

Tadqiqotning metodologik asosini iqtisodiy tahlil usullari tashkil etadi. Mazkur usullar orqali O'zbekistonda raqamlashtirish jarayonlarining iqtisodiyotga ta'siri, elektron tijoratning rivojlanishi, raqamli xizmatlarning samaradorligi va innovatsion texnologiyalarning ahamiyati tahlil qilindi.

Bundan tashqari, ilmiy kuzatuv asosida rivojlangan davlatlar tajribasi bilan O'zbekiston tajribasi qiyoslandi hamda mavjud muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy takliflar ishlab chiqildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiyot O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida muhim o'rin tutmoqda. So'nggi yillarda internet infratuzilmasining rivojlanishi, mobil aloqa xizmatlarining kengayishi va elektron to'lov tizimlarining ommalashuvi iqtisodiy faollikning oshishiga sabab bo'ldi.

Elektron tijoratning rivojlanishi tadbirkorlik faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Onlayn savdo platformalarining ko'payishi mahsulot va xizmatlarning tezkor realizatsiyasini ta'minlamoqda. Natijada biznes yuritish xarajatlari kamayib, bozor imkoniyatlari kengaymoqda.

Davlat boshqaruvida elektron hukumat tizimining joriy etilishi davlat xizmatlarining shaffofligini oshirishga xizmat qilmoqda. Fuqarolar ko'plab xizmatlardan onlayn tarzda foydalanish imkoniyatiga ega bo'lishmoqda. Bu esa byurokratik to'siqlarni kamaytirish bilan birga vaqt va mablag' tejalishiga olib kelmoqda.

Bank-moliya tizimida ham raqamlashtirish jarayonlari sezilarli darajada rivojlandi. Mobil bank xizmatlari, elektron hamyonlar va onlayn to'lov tizimlari aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirdi. Shu bilan birga, fintech texnologiyalarining rivojlanishi investitsiya muhiti yaxshilanishiga sabab bo'lmoqda.

IT parklar va startap loyihalarining tashkil etilishi yoshlarning texnologik sohalarga qiziqishini oshirdi. Natijada yangi ish o'rinlari yaratilib, innovatsion iqtisodiyot shakllanishiga zamin yaratilmoqda.

Biroq tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlandi. Jumladan:

- internet sifati ayrim hududlarda pastligi;
- malakali IT mutaxassislar yetishmasligi;
- kiberxavfsizlik bilan bog'liq xavflarning ortishi;
- aholining raqamli savodxonlik darajasi yetarli emasligi.

Mazkur muammolar raqamli iqtisodiyot rivojlanishini sekinlashtiruvchi omillar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi iqtisodiyotning barcha tarmoqlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy texnologiyalar asosida ishlab chiqarish samaradorligi ortadi, xizmat ko'rsatish sifati yaxshilanadi va mehnat unumdorligi oshadi.

Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, iqtisodiyotni raqamlashtirish orqali yalpi ichki mahsulot hajmini oshirish mumkin. Masalan,

Janubiy Koreya, Singapur va Xitoy kabi davlatlar iqtisodiy rivojlanishda raqamli texnologiyalardan samarali foydalangan.

O'zbekistonda ham raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayoni iqtisodiy islohotlarning muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda. Ayniqsa, elektron hukumat, masofaviy ta'lim, onlayn bank xizmatlari va sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi mamlakatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi yangi xavf va muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Kiberjinoyatchilik, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi va sun'iy intellektning mehnat bozoriga ta'siri dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Kelajakda O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot samaradorligini oshirish uchun:

- internet infratuzilmasini rivojlantirish;
- IT ta'limni kengaytirish;
- yoshlarni dasturlash va innovatsiyalarga jalb qilish;
- kiberxavfsizlik tizimlarini mustahkamlash;
- xalqaro texnologik hamkorlikni kengaytirish muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot O'zbekiston iqtisodiy rivojlanishining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Raqamlashtirish jarayonlari iqtisodiy samaradorlikni oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish, xizmatlar sifatini yaxshilash va davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, elektron tijorat, raqamli bank xizmatlari, elektron hukumat va innovatsion texnologiyalar mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, internet sifati, kiberxavfsizlik va malakali mutaxassislar yetishmasligi kabi muammolar mavjud bo'lib, ularni bartaraf etish raqamli iqtisodiyotning kelgusi rivoji uchun muhim hisoblanadi.

Kelgusida raqamli texnologiyalarni iqtisodiyotning barcha sohalariga keng joriy etish O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy maydondagi raqobatbardoshligini yanada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. Toshkent, 2020.
- 2.Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi va uni bartaraf etish yo'llari. Toshkent: O'zbekiston, 2018.
- 3.Abdurahmonov Q.X. Raqamli iqtisodiyot asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2021.

- 4.Qosimova M.S. Innovatsion iqtisodiyot va raqamli texnologiyalar. Toshkent, 2022.
- 5.World Bank. Digital Development Report. Washington DC, 2023.
- 6.OECD. Digital Economy Outlook. Paris, 2022.
- 7.Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. Geneva: World Economic Forum, 2019.
- 8.Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Publishers, 2018.
- 9.O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi ma'lumotlari, 2024.
- 10.To'xtayev N. Elektron tijorat va raqamli biznes. Toshkent: Fan nashriyoti, 2021.
- 11.UNDP. Digital Transformation in Central Asia. New York, 2023.
- 12.Rasulov A. Zamonaviy iqtisodiyotda axborot texnologiyalari. Toshkent, 2020.
- 13.Xudoyqulov S. Elektron hukumat tizimi va uning samaradorligi. Toshkent, 2022.
- 14.International Telecommunication Union. ICT Statistics Report. Geneva, 2023.
- 15.G'ulomov S.S. Innovatsion taraqqiyot va iqtisodiy modernizatsiya. Toshkent, 2021.

